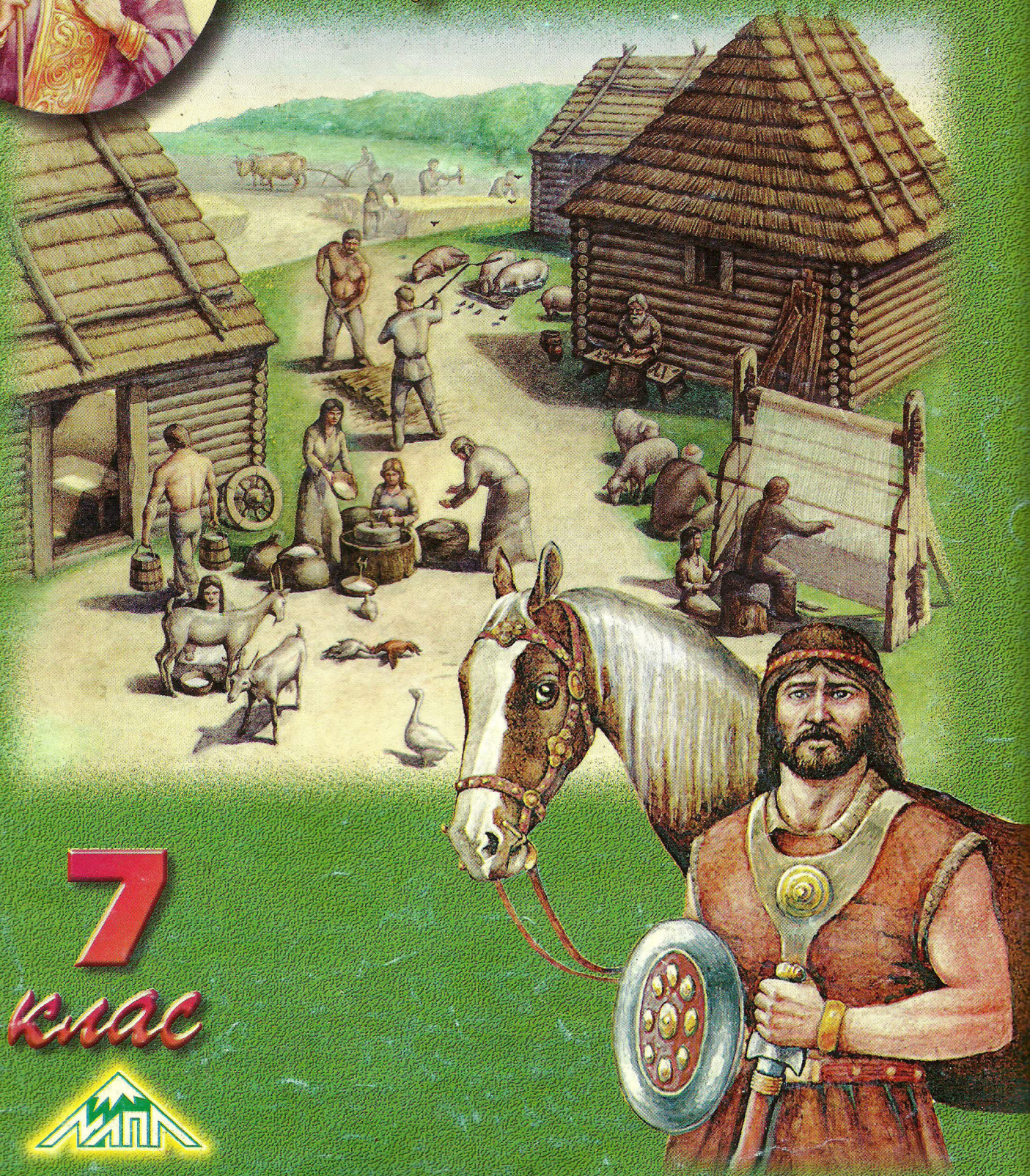

УКРАЇНА

історичний атлас

7
клас

Рекомендовано Науково-методичною комісією з історії Міністерства освіти України

Концепція атласу та авторське опрацювання мап — *Юрій Лоза*

Редагування — *Юрій Лоза*

Художнє оформлення — *Станіслав Лоза, Сергій Шкільний*

Наукове рецензування — *Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України*

Науково-методичне рецензування — *Кафедра методики викладання історії Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова*

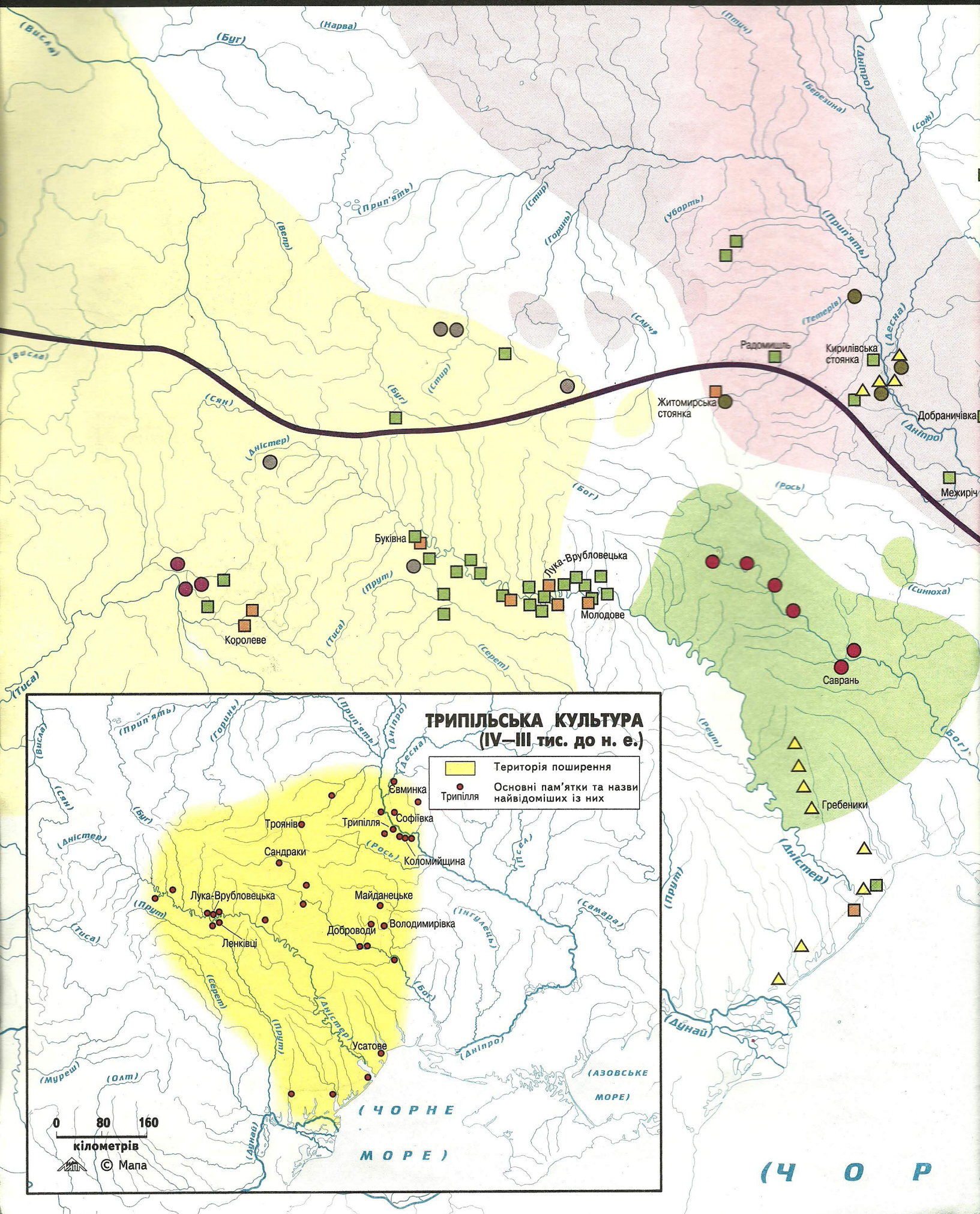
Підписано до друку 2.07.99
Формат паперу 60х90/8
Папір офсетний 80 г/кв. м
Друк офсетний
Друк. арк. 3 + обкладинка
Умовн. друк. арк. 3 + обкладинка
ТОВ "Видавництво "Мапа"
254070, Київ-70, а/с 88. Тел./факс (044) 552-11-33
Віддруковано підприємством "Біс-Інфо"

ISBN 996-7122-05-00

© Ю. Лоза, 1999

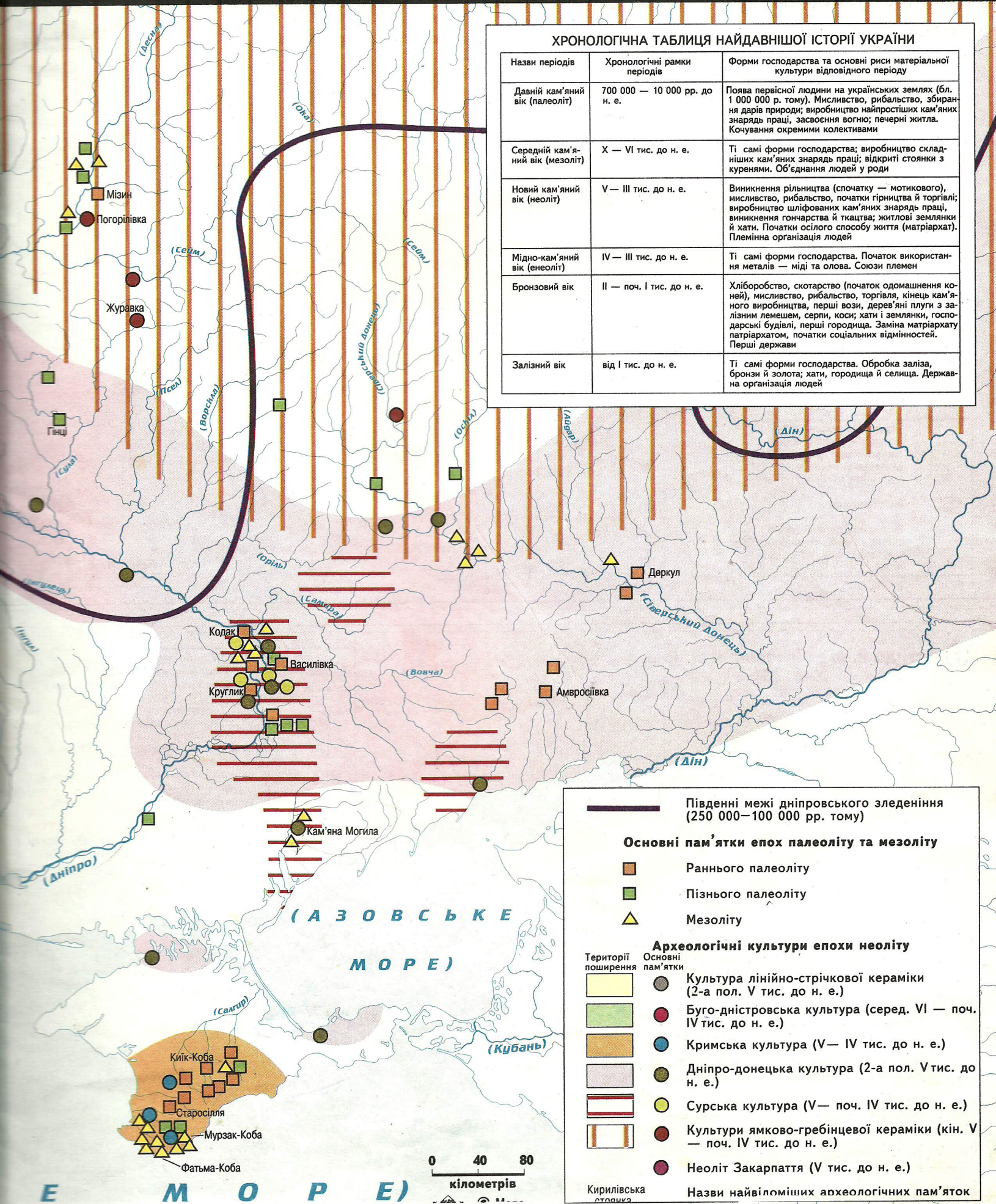
© ТОВ "Видавництво "Мапа", підготовка до друку, 1999

Усі права застережено. Жодна частина цього видання або ж усе видання цілком не може бути відтворено або передано в будь-якій формі чи будь-яким способом (електронним, механічним, фотокопіюванням, магнітофонним записом або іншим) без письмової згоди на те Картографічного видавництва "Мапа" та автора.

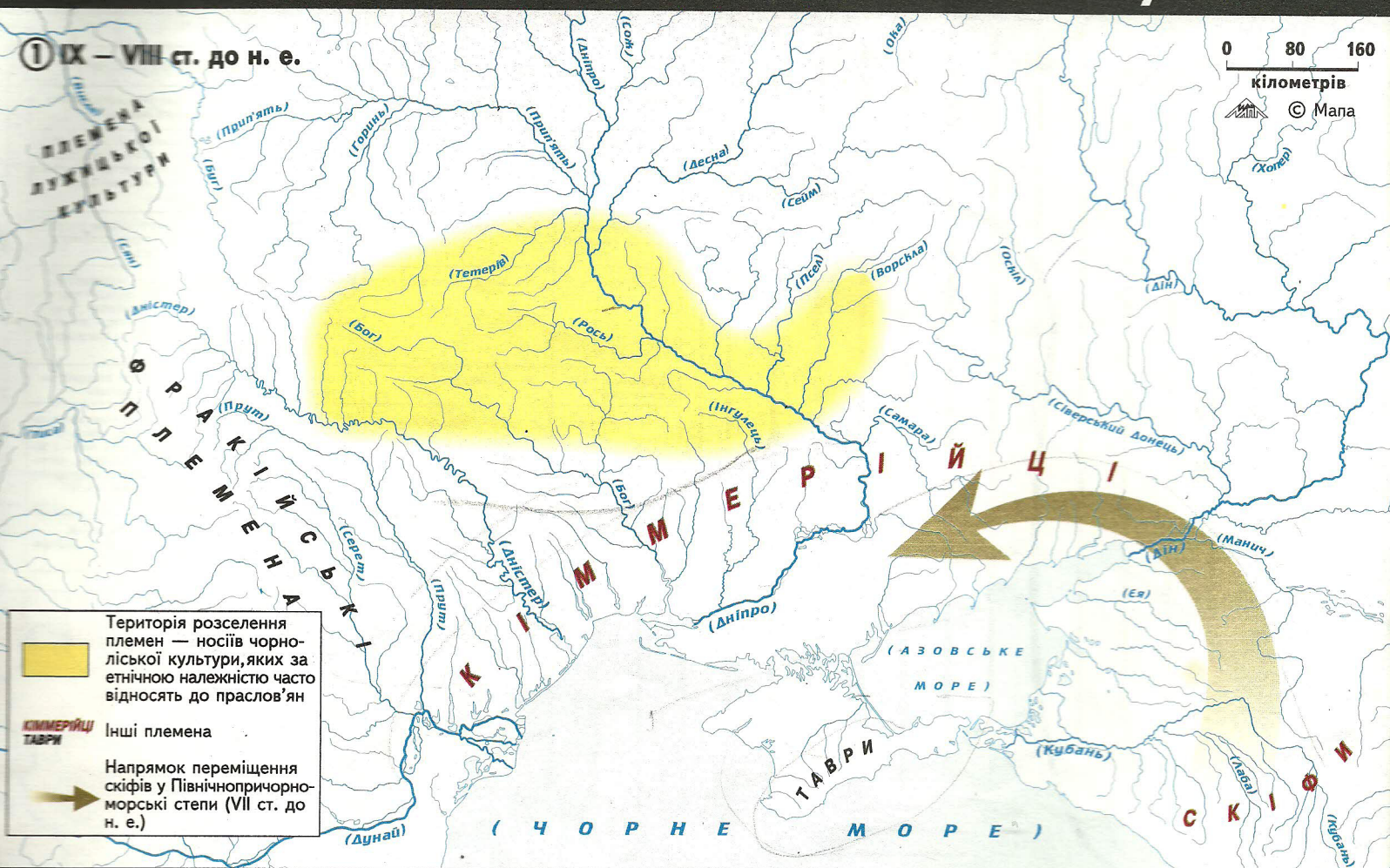
ХРОНОЛОГІЧНА ТАБЛИЦЯ НАЙДАВНІШОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Назви періодів	Хронологічні рамки періодів	Форми господарства та основні риси матеріальної культури відповідного періоду
Давній кам'яний вік (палеоліт)	700 000 — 10 000 рр. до н. е.	Поява першої людини на українських землях (бл. 1 000 000 р. тому). Мисливство, рибальство, збирання дарів природи; виробництво найпростіших кам'яних знарядь праці, засвоєння вогню; печерні житла. Кочування окремими колективами
Середній кам'яний вік (мезоліт)	X — VI тис. до н. е.	Ті самі форми господарства; виробництво складніших кам'яних знарядь праці; відкриті стоянки з куренями. Об'єднання людей у роди
Новий кам'яний вік (неоліт)	V — III тис. до н. е.	Виникнення рільництва (спочатку — мотикового), мисливство, рибальство, початки гірництва й торгівлі; виробництво шліфованих кам'яних знарядь праці, виникнення гончарства й ткацтва; житлові землянки й хати. Початки осілого способу життя (матріархат). Племінна організація людей
Мідно-кам'яний вік (єнеоліт)	IV — III тис. до н. е.	Ті самі форми господарства. Початок використання металів — міді та олова. Союзи племен
Бронзовий вік	II — поч. I тис. до н. е.	Хліборобство, скотарство (початок одомашнення коней), мисливство, рибальство, торгівля, кінець кам'яного виробництва, перші вози, дерев'яні плуги з залізним лемешем, серпи, коси; хати і землянки, господарські будівлі, перші городища. Заміна матріархату патріархатом, початки соціальних відмінностей. Перші держави
Залізний вік	від I тис. до н. е.	Ті самі форми господарства. Обробка заліза, бронзи й золота; хати, городища й селища. Державна організація людей

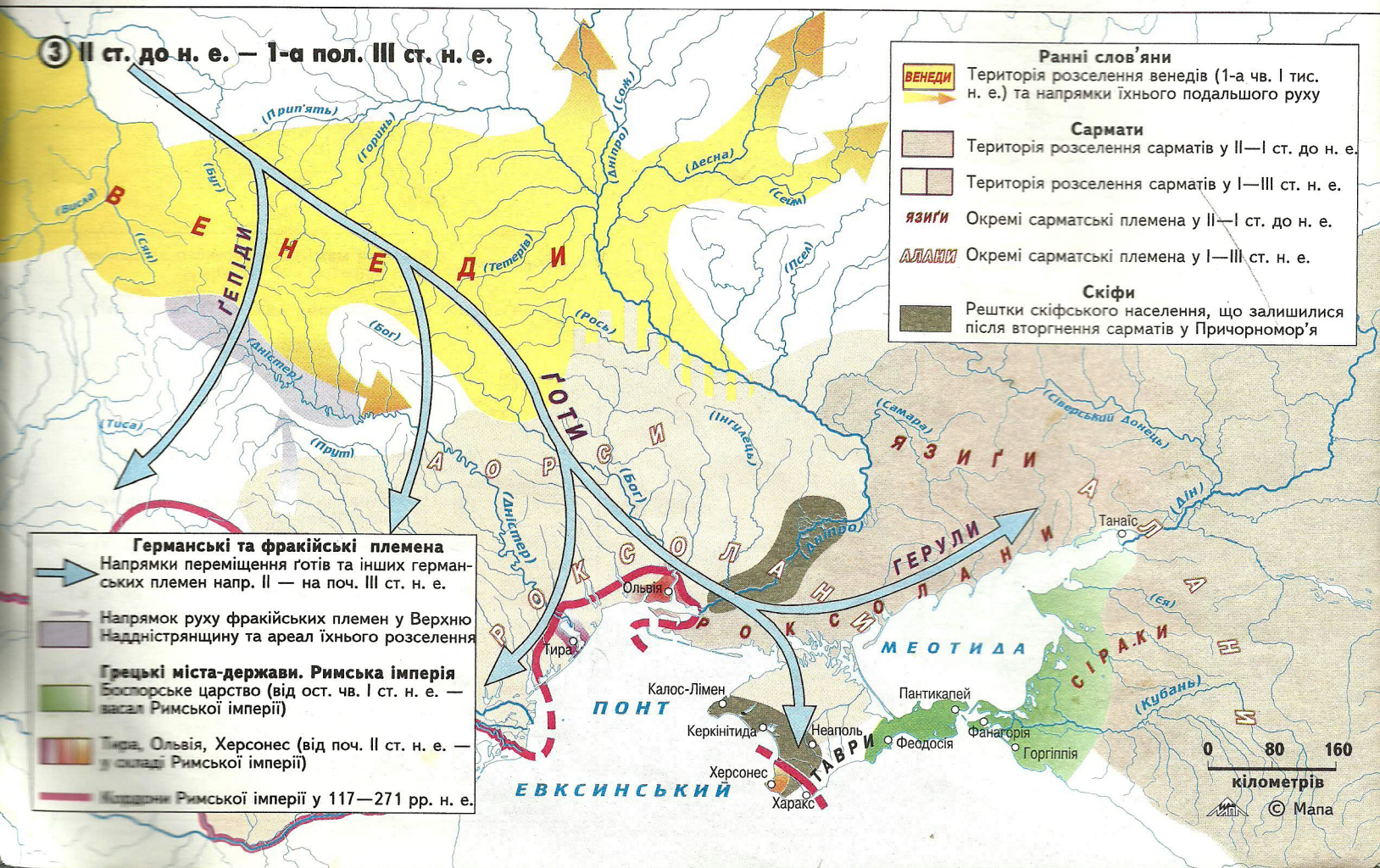

4 НАРОДИ Й ПЛЕМЕНА I тис. до н. е. — початку I тис. н. е.

① IX — VIII ст. до н. е.

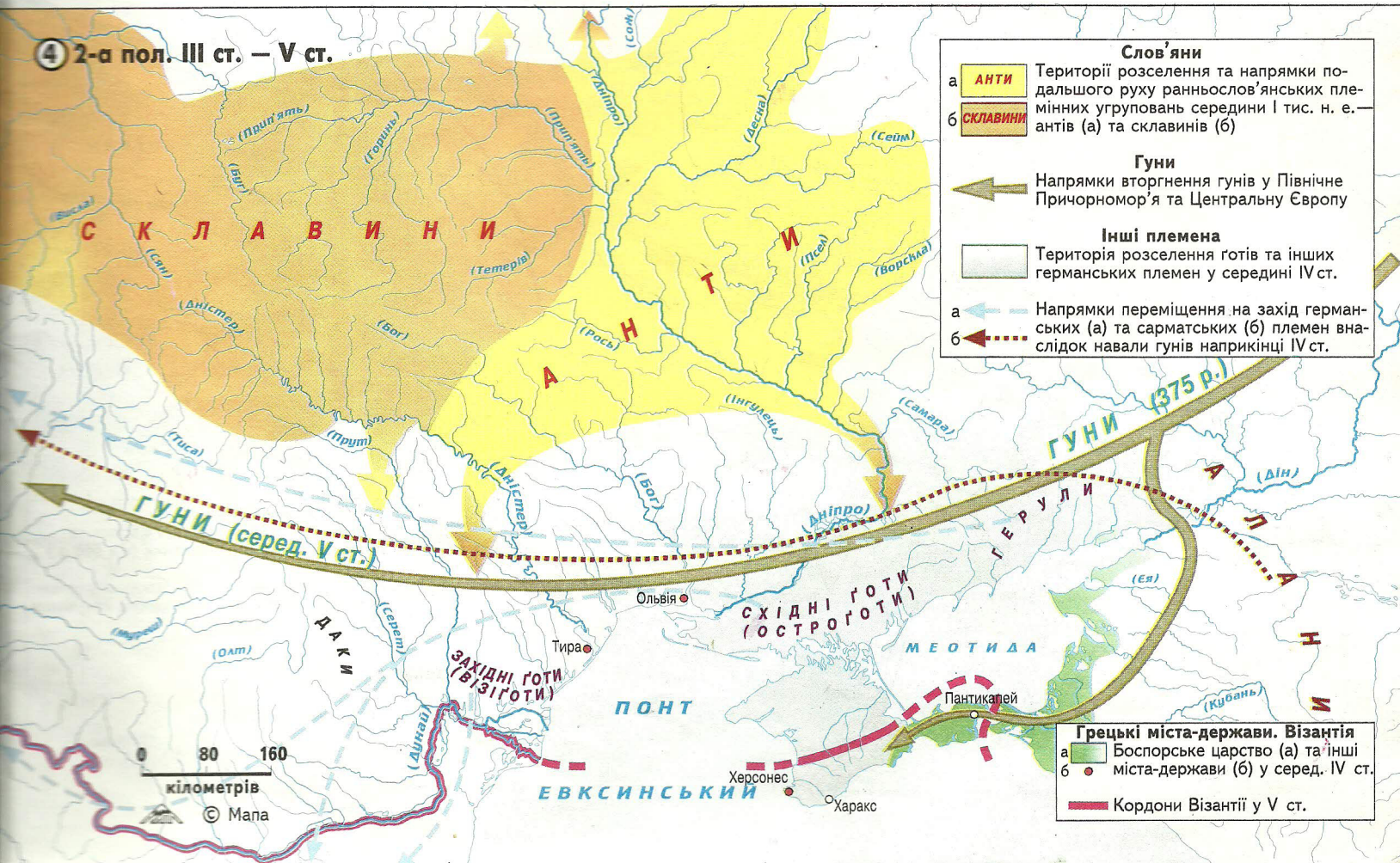
③ II ст. до н. е. — 1-а пол. III ст. н. е.

② VII — III ст. до н. е.

④ 2-а пол. III ст. — V ст.

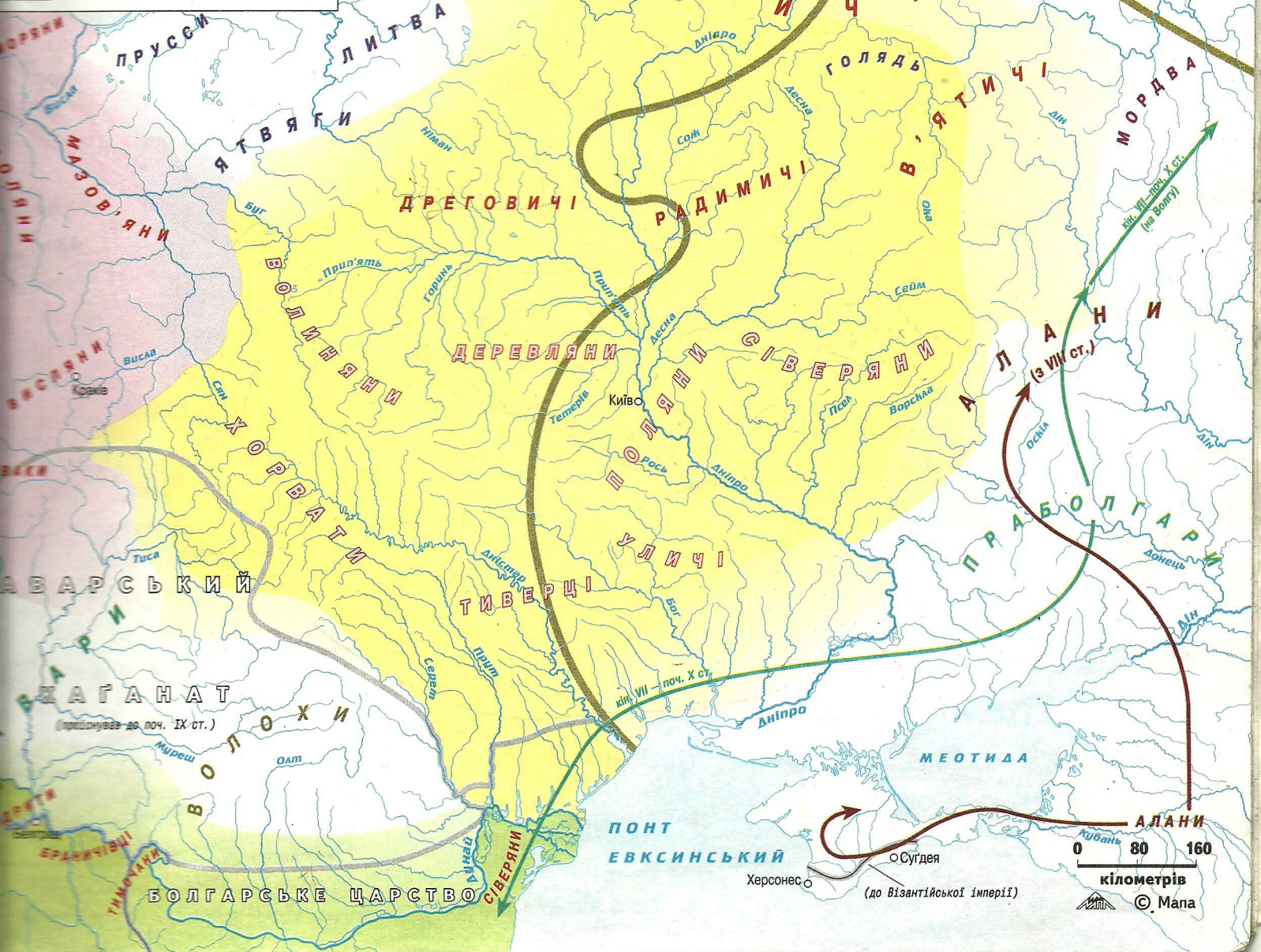

6 СЛОВ'ЯНИ у VI — серед. IX ст.

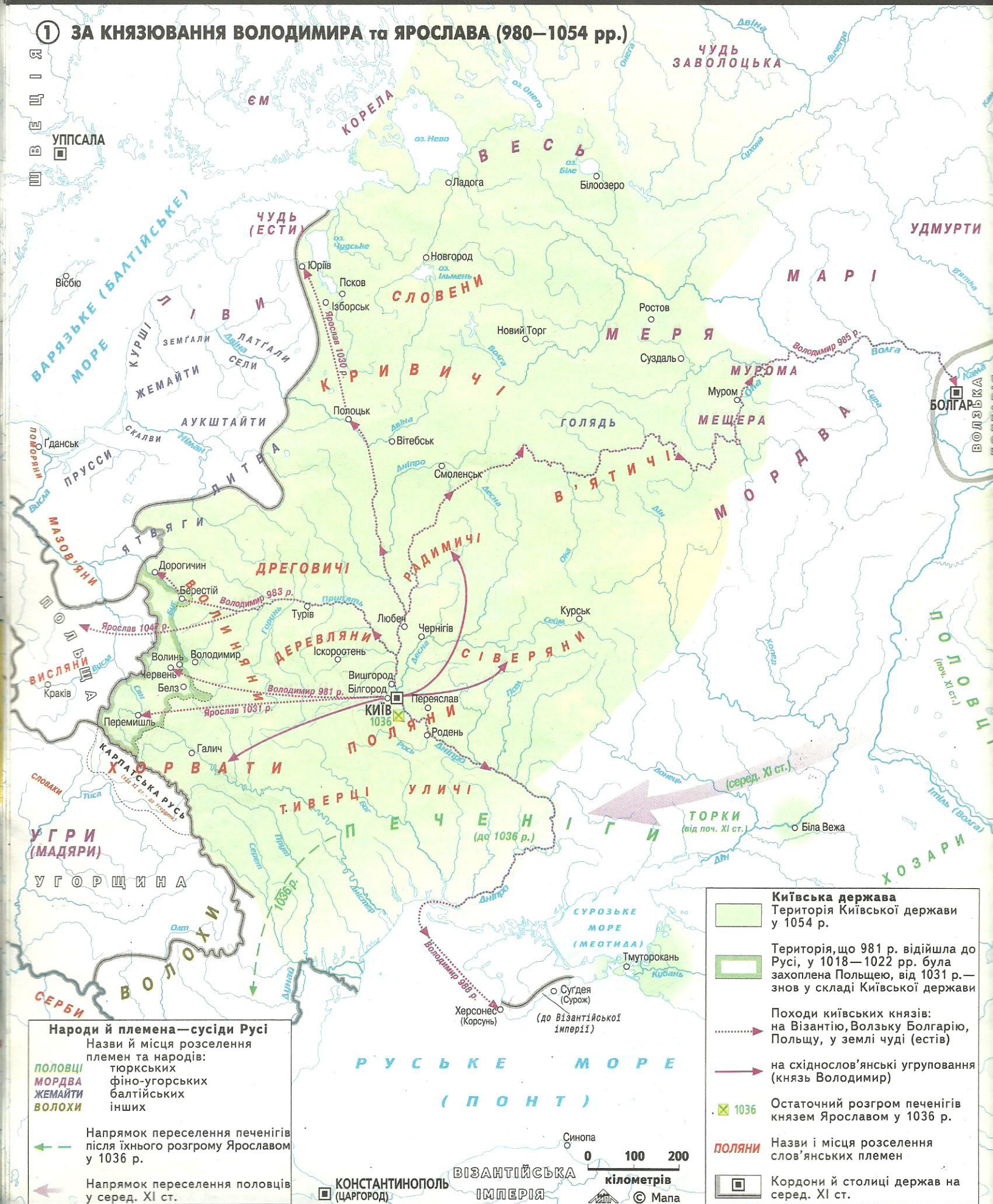

② СХІДНІ СЛОВ'ЯНИ у VIII – серед. IX ст.

- Слов'яни**
Територія розселення слов'ян:
східних
західних
південних
- Літописні назви й місця розселення тих слов'янських племен, що брали безпосередню участь у етногенезі українців
- Назви і місця розселення інших слов'янських племен
- Тюркські племена**
Назви й місця розселення
- Максимальне поширення хозарської експансії на захід до поч. IX ст.
- Напрямки переселень праболгар
- Інші племена**
Іранські та напрямки їхніх переселень у VIII ст.
- Балтійські
- Фіно-угорські
- Романізовані фракійські
- Кордони держав у 1-й пол. VIII ст.

① ЗА КНЯЗЮВАННЯ ВОЛОДИМИРА та ЯРОСЛАВА (980—1054 рр.)

2 ЗА КНЯЗЮВАННЯ ЯРОСЛАВИЧІВ, ВОЛОДИМИРА МОНОМАХА та МСТИСЛАВА ВОЛОДИМИРОВИЧА (1054—1132 рр.)

Територія Київської держави у 1132 р.

Землі-княжіння, що на них поділялася Київська держава у 1132 р. їхні назви

□ кордони й столиці

■ Кордони й столиці держав на поч. 1130-х рр.

→ Перший напад половців на Русь 1061 р.

⊠ 1068 Похід половців 1068 р. та поразка Ярославиців у битві з ними на річці Альті

⊠ 1097 Любецький з'їзд князів у 1097 р.

→ 1103 Переможні походи київських князів на половців (із датами походів)

ПОЛОВЦІ
МОРДАВА
ЛИТВА
ВОЛОХИ

Назви та місця розселення племен і народів

0 100 200
кілометрів
© Мапа

1 НАЙВАЖЛИВІШІ КУЛЬТУРНІ ОСЕРЕДКИ та ЦЕРКОВНА ОРГАНІЗАЦІЯ КИЇВСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

- ◆ Центри літописання
- △ Бібліотеки
- Кам'яні світські будівлі та оборонні споруди
- Кам'яні храми X—XI ст.
- Кам'яні храми XII—XIII ст.
- ✝ Хрещення Русі у 988 р.
- ✝ Резиденція митрополита і час заснування митрополичої кафедри

✝ бл. 1230
ЛУЦЬКА

Резиденції єпископів та межі і назви єпископських єпархій (церковних округ) із датами їхнього заснування

Територія Київської митрополії у 1-й пол. XIII ст.

ВАРЯЗЬКЕ
(БАЛТИЙСЬКЕ)
МОРЕ

НОВГОРОДСЬКА

РОСТОВСЬКА

ВОЛОДИМИРСЬКА

ПОЛОЦЬКА

СМОЛЕНСЬКА

РЯЗАНСЬКА

ТУРІВСЬКА

ВОЛОДИМИРСЬКА

ЧЕРНІГІВСЬКА

БІЛГОРОДСЬКА

ЛУЦЬКА

ТАЛИЦЬКА

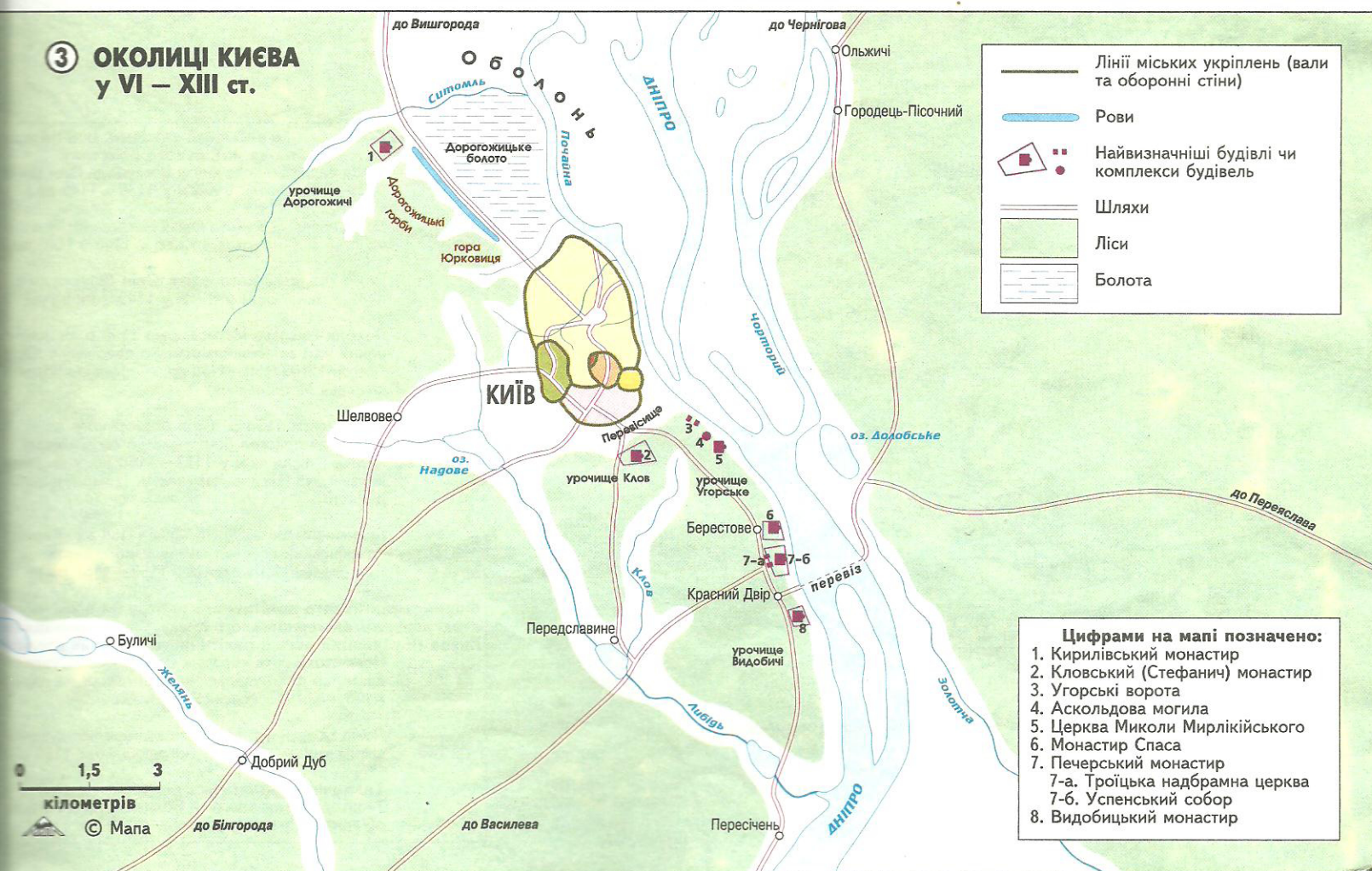
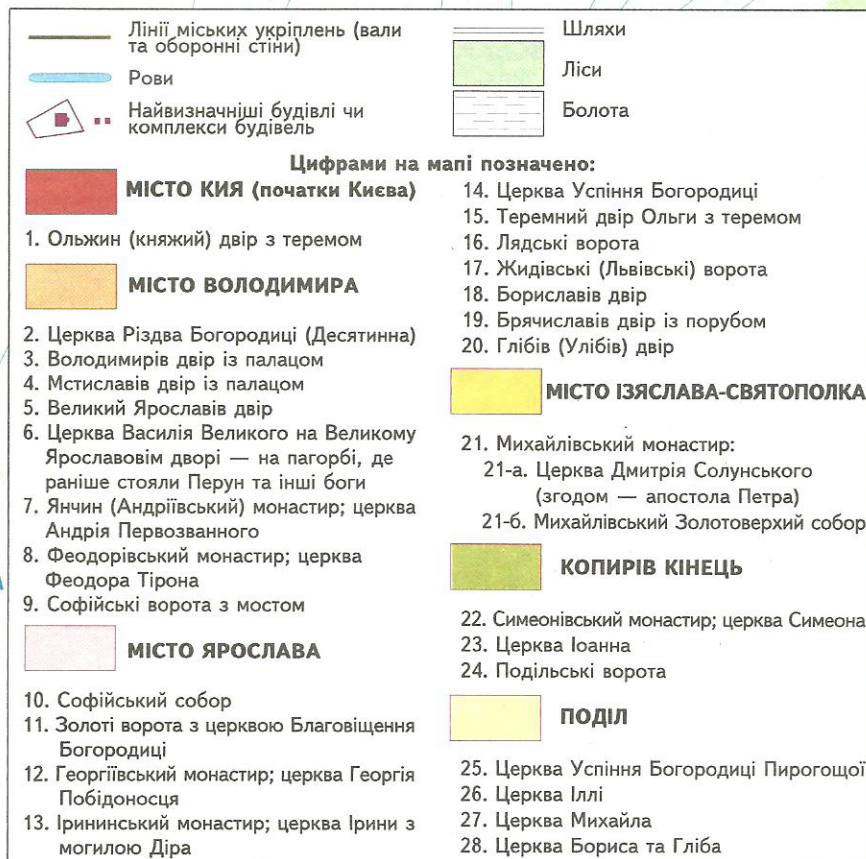
РУСЬКЕ МОРЕ

(ПОНТ)

0 80 160

кілометрів

© Мана

① САМОСТІЙНИЙ РОЗВИТОК ЗЕМЕЛЬ-КНЯЖІВ КИЇВСЬКОЇ РУСІ у серед. XII ст. — на поч. XIII ст. ЗМАГАННЯ ЗА КИЇВСЬКИЙ ПРЕСТОЛ

- Кордони й столиці земель-княжів та держав (до поч. 1220-х рр.)
- Землі-княжіння Київська
- Чернігівська
- Переяславська
- Галицька
- Волинська
- Турівська (виокремилась із Київської землі у 1150-х рр.)
- Полоцька
- Смоленська
- Новгородська
- Володимиро-Суздальська (до серед. XII ст. — Ростово-Суздальська)
- Муромо-Рязанська

Міжусобна боротьба між руськими князями. Їхні походи на Київ із метою зайняття київського престолу

→ Похід чернігівського князя Всеволода Ольговича 1139 р. (князував у Києві у 1139—1146 рр.)

→ Похід переяславського князя Ізяслава Мстиславича 1146 р. (князував у Києві у 1146—1149 рр.)

→ Похід суздальського князя Юрія Довгорукого 1149 р. (князував у Києві у 1149—1150 рр.)

→ Походи Ізяслава Мстиславича 1150 р. та відбирання ним великокнязівського престолу у Юрія Довгорукого (1150—1154 рр. — друге князування Ізяслава Мстиславича)

→ Повернення 1154 р. Юрія Довгорукого на київський престол (князував до своєї смерті 1157 р., після якої у 1157—1158 рр. київським князем був Ізяслав Давидович, із чернігівської династії)

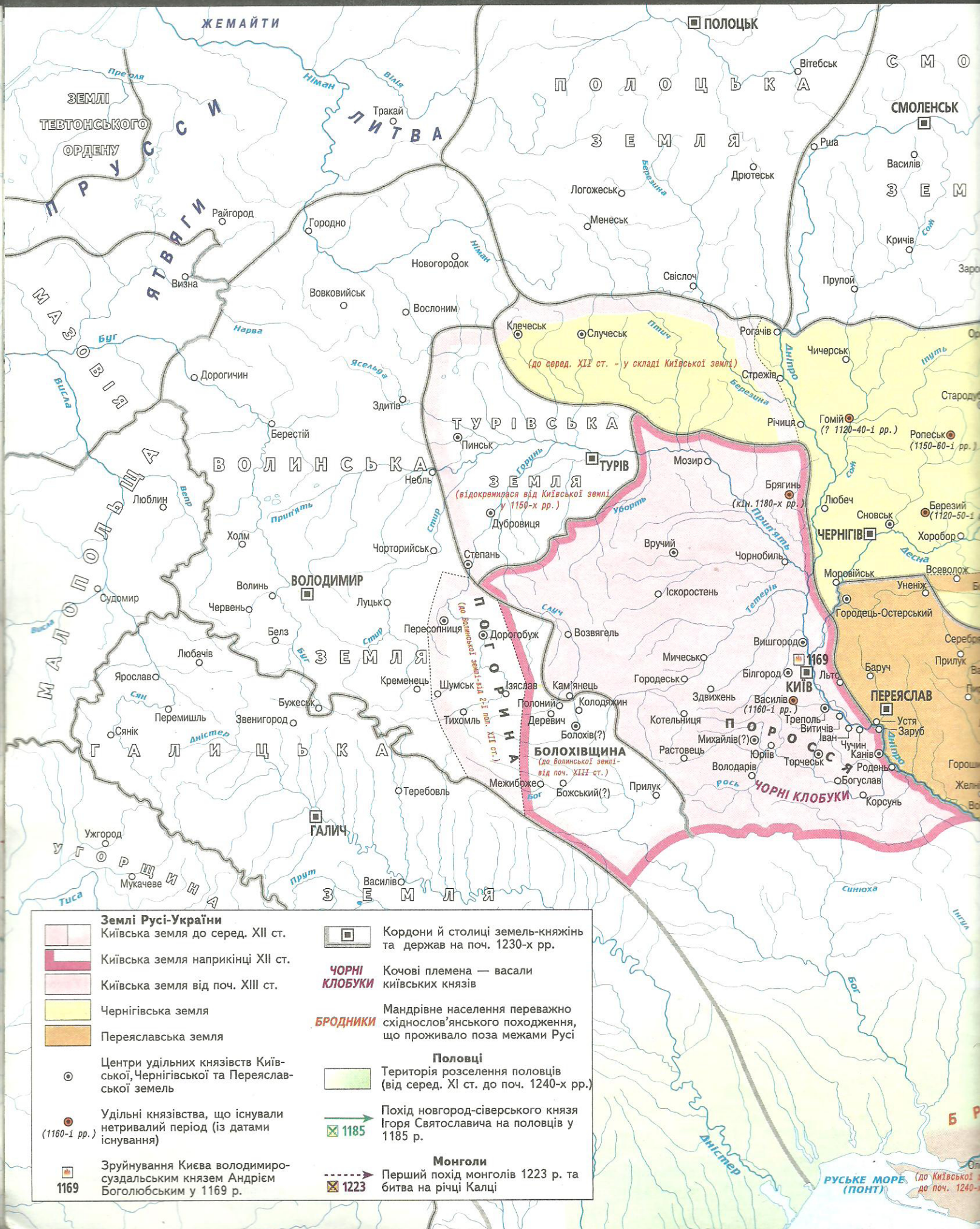
→ Скинення Ізяслава Давидовича (1159 р.) та прихід на київський престол смоленського князя Ростислава Мстиславича (1159—1167 рр.)

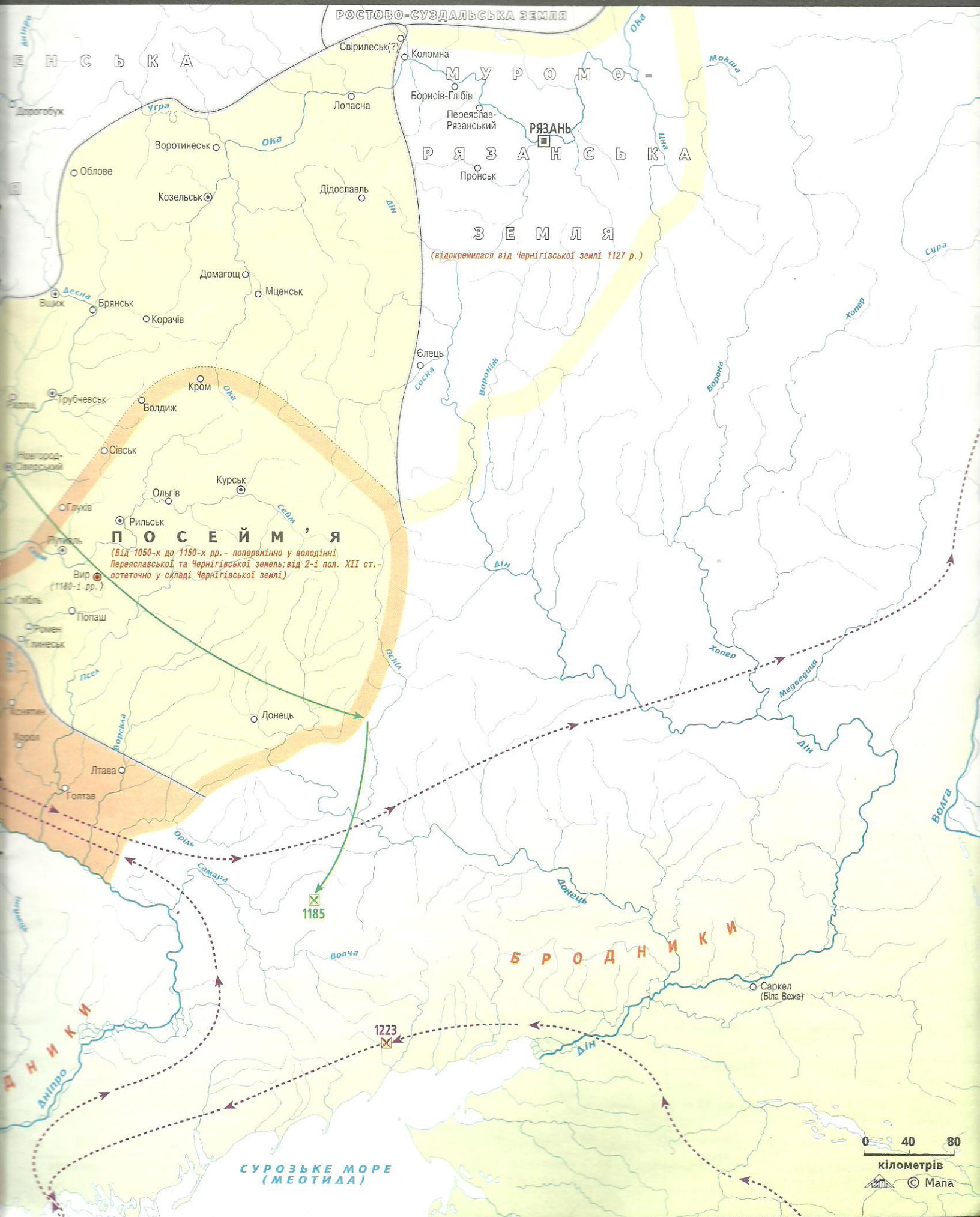
→ Формування нового політичного центру на північному сході держави, альтернативного Києву. Спроби знищення Києва та усунення його з політичного життя як столиці. Нова столиця та кордони Володимиро-Суздальщини, що формувалася як територіальне ядро майбутньої Московської держави

→ Похід та зруйнування Києва володимиро-суздальським князем Андрієм Боголюбським 1169 р.

→ Галицько-Волинська держава. Територія Галицького та Волинського князівств об'єднаних у єдину державу в 1199 р.

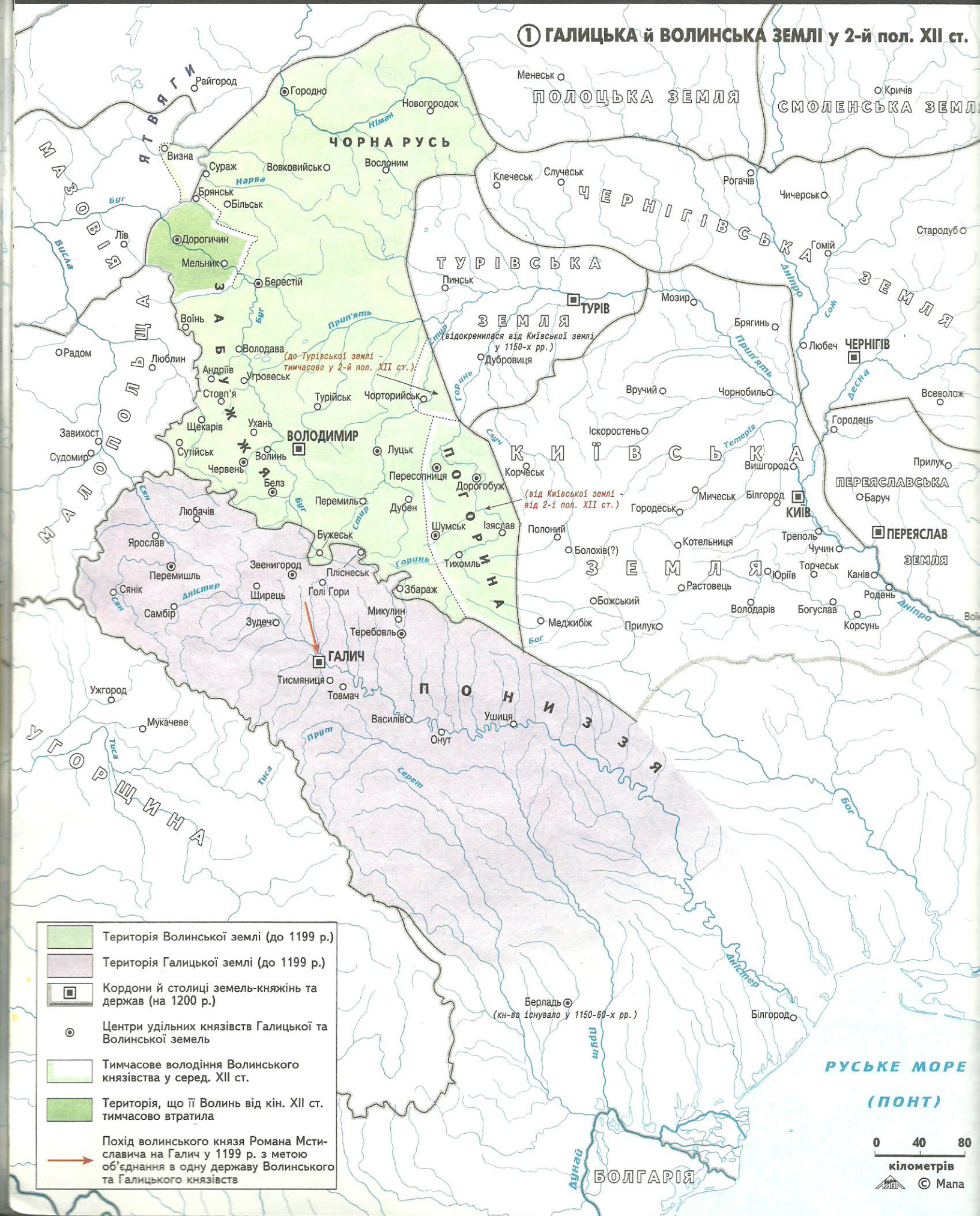
16 КИЇВСЬКА, ЧЕРНІГІВСЬКА та ПЕРЕЯСЛАВСЬКА ЗЕМЛІ

18 ГАЛИЦЬКО - ВОЛИНЬСЬКА ДЕРЖАВА — БЕЗПОСЕРЕДН

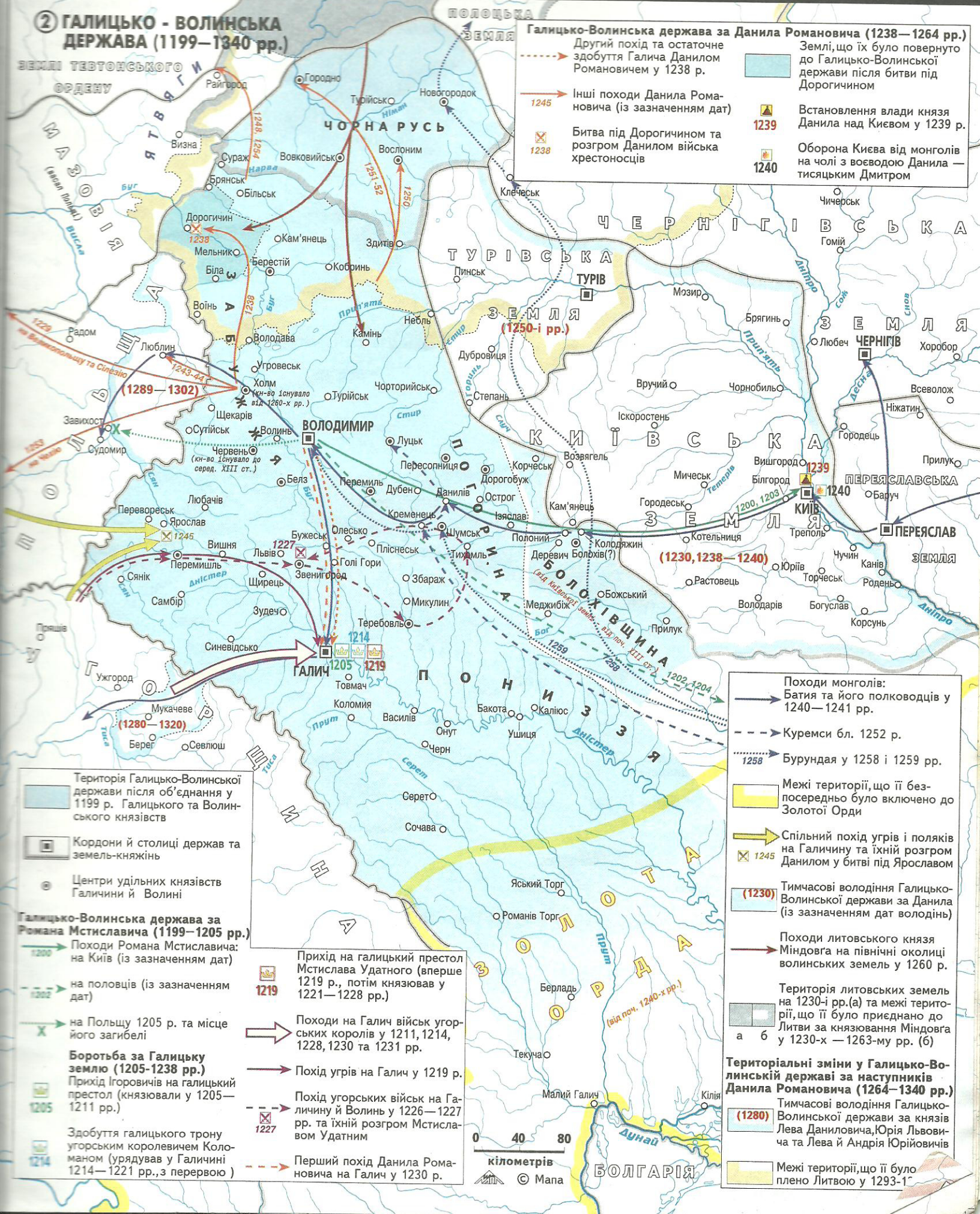
① ГАЛИЦЬКА й ВОЛИНЬСЬКА ЗЕМЛІ у 2-й пол. XII ст.

① ГАЛИЦЬКА й ВОЛИНЬСЬКА ЗЕМЛІ у 2-й пол. XII ст.

2 ГАЛИЦЬКО - ВОЛИНЬСЬКА ДЕРЖАВА (1199—1340 рр.)

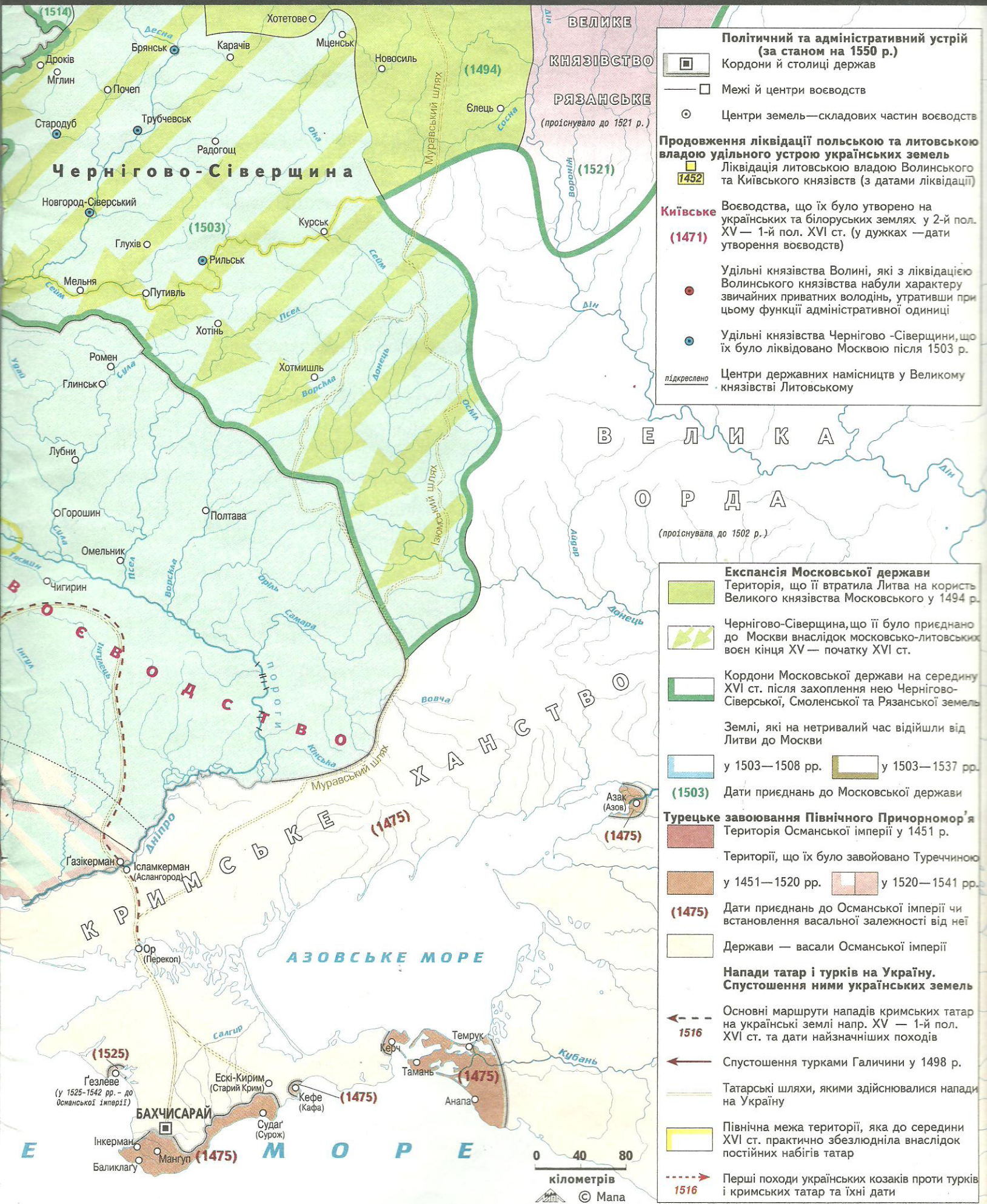

① УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ у 2-й пол. XIV ст. — 1-й пол. XV ст.

24 КРИМСЬКЕ ХАНСТВО у 2-й пол. XV — 1-й пол. XVI ст.

РОЗПАД ЗОЛОТОЇ ОРДИ (серед. XV ст.)

- Кордони й столиці держав (за станом на серед. XVI ст.)
- Золота Орда**
- Кордони Золотої Орди до її розпаду у серед. XV ст.
- ВЕЛИКА ОРДА**
- Територія, що її до 1502 р. займала Велика Орда — наступниця Золотої Орди
- Кримське ханство**
- Кордони Кримського ханства після його відособлення від Золотої Орди
- Землі, що їх було втрачено Литвою на користь Кримського ханства у 1484 р.
- Територія Кримського ханства після розгрому ним Великої Орди у 1502 р.
- Татарські шляхи
- Інші державні утворення, що обособилися внаслідок розпаду Золотої Орди**
- Казанське ханство
- Астраханське ханство
- Османська імперія**
- (1526) Територіальні надбання Османської імперії на серед. XVI ст. (з датами приєднань)
- (1475) Установлення васальної залежності Кримського ханства від Османської імперії

З М І С Т

- 2—3 НАЙДАВНІШІ ЦИВІЛІЗАЦІЇ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ**
- 2 ТРИПІЛЬСЬКА КУЛЬТУРА (IV—III тис. до н. е.)
- 4—5 НАРОДИ Й ПЛЕМЕНА I тис. до н. е. — початку I тис. н. е. НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ**
- 4 IX — VIII ст. до н. е.
5 VII — III ст. до н. е.
4 II ст. до н. е. — 1-а пол. III ст. н. е.
5 2-а пол. III ст. — V ст.
- 6—7 СЛОВ'ЯНИ у VI — серед. IX ст.**
- 6 ВЕЛИКЕ РОЗСЕЛЕННЯ СЛОВ'ЯН (VI—VII ст.)
7 СХІДНІ СЛОВ'ЯНИ у VIII — серед. IX ст.
- 8—9 КИЇВСЬКА ДЕРЖАВА у 862 — 972 рр.**
- 8 ЗА КНЯЗЮВАННЯ АСКОЛЬДА, ДІРА та ОЛЕГА (862—912 рр.)
9 ЗА КНЯЗЮВАННЯ ІГОРЯ, ОЛЬГИ та СВЯТОСЛАВА (912—972 рр.)
- 10—11 КИЇВСЬКА ДЕРЖАВА в ост. чв. X — 1-й третині XII ст.**
- 10 ЗА КНЯЗЮВАННЯ ВОЛОДИМИРА та ЯРОСЛАВА (980—1054 рр.)
11 ЗА КНЯЗЮВАННЯ ЯРОСЛАВИЧІВ, ВОЛОДИМИРА МОНОМАХА та МСТИСЛАВА ВОЛОДИМИРОВИЧА (1054—1132 рр.)
- 12—13 КУЛЬТУРА та ЦЕРКВА КИЇВСЬКОЇ ДЕРЖАВИ. СТОЛИЦЯ**
- 12 НАЙВАЖЛИВІШІ КУЛЬТУРНІ ОСЕРЕДКИ та ЦЕРКОВНА ОРГАНІЗАЦІЯ КИЇВСЬКОЇ ДЕРЖАВИ
13 КИЇВ у VI—XIII ст.
ОКОЛИЦІ КИЄВА у VI—XIII ст.
- 14—15 РУСЬ - УКРАЇНА та СУМІЖНІ ЗЕМЛІ у 2-й третині XII ст. — 1240-х рр.**
- 14 САМОСТІЙНИЙ РОЗВИТОК ЗЕМЕЛЬ-КНЯЖІНЬ КИЇВСЬКОЇ РУСИ (2-а третина XII — поч. XIII ст.)
15 ЗМАГАННЯ ЗА КИЇВСЬКИЙ ПРЕСТОЛ
РУСЬ-УКРАЇНА та СУМІЖНІ ЗЕМЛІ ПЕРІОДУ МОНГОЛЬСЬКОГО ВТОРГНЕННЯ (1220 — 1240-і рр.)
- 16—17 КИЇВСЬКА, ЧЕРНІГІВСЬКА та ПЕРЕЯСЛАВСЬКА ЗЕМЛІ (2-а третина XII — 1-а третина XIII ст.)**
- 18—19 ГАЛИЦЬКО - ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА — БЕЗПОСЕРЕДНЯ СПАДКОЄМИЦЯ ТРАДИЦІЙ КИЇВСЬКОЇ ДЕРЖАВИ**
- 18 ГАЛИЦЬКА й ВОЛИНСЬКА ЗЕМЛІ у 2-й пол. XII ст.
19 ГАЛИЦЬКО - ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА (1199—1340 рр.)
- 20—23 УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ ПІД ВЛАДОЮ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ**
- 20—21 УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ у 2-й пол. XIV — 1-й пол. XV ст.
22—23 УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ у 2-й пол. XV — 1-й пол. XVI ст.
- 24 КРИМСЬКЕ ХАНСТВО у 2-й пол. XV — 1-й пол. XVI ст.**
- 24 РОЗПАД ЗОЛОТОЇ ОРДИ (серед. XV ст.)

